

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1932 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse.

Genom en den 27 februari 1932 till riksdagen avlämnad proposition, nr 123, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden, begärt riksdagens yttrande över följande förslag till

Kungörelse

om ändring i vissa delar av stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

Härigenom förordnas, att i stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse avdelning II ävensom §§ 38—42 i avdelning IV skola hava följande ändrade lydelse:

Avdelning II.

Föreskrifter avseende skydd mot eldfara.

a. Brandteknisk klassindelning.

§ 6.

Med *brandsäker* byggnadsdel förstås sådan byggnadsdel, som vid brand och därunder förekommande vattenbesprutning har betryggande hållfasthet och åtminstone samma motståndsförmåga som vägg av bränt murtegel av för olika ändamål erforderlig tjocklek, dock minst 10 centimeter, och som vilar på underbyggnad av ur brandskyddssynpunkt likvärdig beskaffenhet.

Med *brandhärdig* byggnadsdel förstås sådan icke brandsäker byggnadsdel, som vid brand och därunder förekommande vattenbesprutning har åtminstone samma motståndsförmåga som plankvägg med spräckpanel, rörning och puts

på båda sidor. Rörning och puts eller därmed ur brandskyddssynpunkt likvärdig beklädnad på endast ena sidan benämnes *brandhändig beklädnad*.

Med *flamskyddad* byggnadsdel förstås sådan byggnadsdel av trä eller annat brännbart material, som vid brand är skyddad mot antändning och eldens spridning utefter ytan under åtminstone lika lång tid som plankvägg, beklädd på båda sidor med 4 millimeters asbestcementplattor av betryggande beskaffenhet. Plattor av nyssnämnda material, tjocklek och beskaffenhet eller därmed ur brandskyddssynpunkt likvärdig beklädnad på endast ena sidan benämnes *flamskyddande beklädnad*.

Det åligger statens provningsanstalt att efter framställning och behövlig provning avgöra, huruvida byggnadsdel motsvarar ovan angivna fordringar.

b. Allmänna bestämmelser om byggnad, varest hotell eller pensionat må inrättas, m. m.

§ 7.

Hotell eller pensionat må inrättas i vilken våning som helst i byggnad, vars ytterväggar och bärande konstruktioner äro brandsäkra, vars mellanbottnar och innerväggar äro åtminstone brandhändiga samt vars för utrymning avsedda trappor, därest de utförts av furu eller annat löst träslag, på undersidan äro åtminstone brandhändigt beklädda.

I annan byggnad må hotell eller pensionat inrättas i bottenvåning eller våning en trappa upp, därest byggnaden ej är uppförd till större höjd än två våningar utöver källarvåning och vinden ej till mer än högst en tredjedel är inredd.

Avbalkat utrymme under trappa, avsedd för hotellets eller pensionatets utrymning, skall förses med åtminstone brandhändig beklädnad, dock må, där sådant utrymme är av obetydlig omfattning, å detsamma anbringas endast flamskyddande beklädnad.

§ 8.

I byggnad, varest hotell eller pensionat finnes inrättat, må, så vitt på innehavare av eller föreståndare för rörelsen ankommer, nattläger icke ens tillfälligtvis anordnas å vindskontor eller å eljest oinredd vind.

I avbalkat utrymme under utrymningstrappa må icke förvaras lätt antändbara ämnen.

§ 9.

Mellanbotten över källare i byggnad, däri hotell- eller pensionatrörelse drives, skall vara brandsäker; dock må inom byggnad om högst två våningar, vindsvåning däri ej medräknad, tak i källare allenast brandhändigt beklädas. Där byggnadens storlek och rörelsens omfattning eljest kunna anses föranleda endast brandhändig konstruktion, må det ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande att lämna tillstånd därtill.

Källarvånings förbindelseleder med andra lokaler inom byggnaden skola vara åtminstone brandhändigt beklädda samt vara avstängda med åtminstone brand-

hårdiga, i fals tätt slutande, självstängande dörrar. Sådan förbindelseled må icke anordnas till förstuga, korridor eller annat för husets utrymning avsett område, med mindre dörrarna till förbindelseleden så anordnas, att de vid öppnandet icke hindra den fria passagen i utrymningsväg.

§ 10.

I byggnad, varest hotell eller pensionat är inrättat, må icke finnas fabrik eller annan eldfarlig inrättning eller såsom eldfarligt ansett varulager, så framt ej de för sådant ändamål använda lokalerna äro brandsäkert avskilda från de lokaler, som äro tagna i anspråk för hotellet eller pensionatet.

Lokal för inom byggnaden drivet hantverk ävensom butiks- och kontorslokaler, som icke tillhöra hotellets eller pensionatets drift, skola vara åtminstone brandhärdigt avskilda från hotell- eller pensionatlokalerna och deras utrymningsvägar. Dörrarna till nämnda utrymningsvägar må vara av trä, dock utan glasfyllning, såvida icke trådglas eller annat glas med samma motståndskraft därvid användes.

I byggnad, där hotell eller pensionat drives, må garage förekomma under förutsättning, att detsamma utförts i enlighet med gällande normalbestämmelser rörande anordnande av garage samt med de bestämmelser i övrigt, som i sådant avseende finnas i samhällets byggnadsordning. Ventilationskanal från garage skall vara brandsäker och får ej stå i förbindelse med något utrymme i hotell eller pensionat eller med därifrån ledande ventilationskanal.

c. Sovrums läge i byggnad; trappor, korridorer och övriga byggnadstekniska anordningar för utrymning.

§ 11.

Sovrum, belägna i våning två trappor upp eller högre, skola vara så belägna vid korridor mellan två utrymningstrappor, att avståndet mellan sovrummets utgångsdörr och närmaste trappa icke överstiger 25 meter. Trapporna, av vilka den ena må tjäna såsom reservtrappa, skola vara fullt oberoende av varandra och hava utgång till gata eller allmän plats eller till gård, som står i omedelbar förbindelse därmed. Då särskilda förhållanden sådant påkalla, må Kungl. Maj:ts befallningshavande, därest nödbalkong anordnas, medgiva jämkning i fråga om kravet på tillgång till två utrymningstrappor.

Nödbalkong, som skall hava fri gångbana av minst 50 centimeters bredd och räcke av minst 90 centimeters höjd, skall vara försedd med fast steg till nedanför varande nödbalkong eller till marken. Stegen skall om möjligt anbringas på sådant avstånd från vägg, att nedstigandet kan ske mellan stegen och väggen, och får icke anbringas framför fönsteröppning.

På eller över dörren till reservutgång skall med tydliga bokstäver om minst 45 millimeters höjd målas eller på annat sätt anbringas ordet Reservutgång. Är dörrens ställning icke vinkelrät mot korridors längdriktning, skall berörda anvisning på nu angivet sätt därjämte målas på skylt, som vid trappnedgången i varje våning skall uppfästas vinkelrätt mot korridors längdriktning.

På eller över dörren till huvudtrappans övre mynning i varje våning skall ock, på sätt nu är sagt, anbringas ordet Utgång.

På eller över dörren till utgång (reservutgång) till det fria skall även, på sätt ovan är sagt, anbringas ordet Utgång (Reservutgång) i det fall, att utgång icke annorledes är tydligt markerad.

Spiraltrappa må icke genombryta mer än en mellanbotten och får icke stå i omedelbart sammanhang med korridor eller trapphus.

Varje för byggnadens utrymning avsedd trappa skall på båda sidor hava säkert fästad ledstång utan fria ändar.

§ 12.

Mot trapphall eller trapphus skall korridor avstängas medelst i densamma anbragta dörrar eller medelst skiljeväggsparti med erforderliga dörrar; dock må sådan avstängningsanordning ej anbringas närmare trappan än dennas egen bredd. Dörrarna skola vara självstängande och tättslutande samt vara antingen balansdörrar eller också utåtgående dörrar, som må hava anslag mot tröskel av högst 38 millimeter i höjd samt med inåt avfasad kant.

Ytterdörrar skola vara utåtgående.

Dörr, varom i denna paragraf förmäles, skall kunna slås upp till minst 90 graders vinkel och må icke anbringas på sådan plats eller på sådant sätt, att den i uppslaget läge helt eller delvis avspärrar utrymningsväg. Stängningsanordning för sådan dörr skall vara lätt att öppna.

§ 13.

I hotell eller pensionat med genomgående trapphus skall, i de fall Kungl. Maj:ts befallningshavande med hänsyn till särskilda omständigheter finner det påkallat, anbringas en eller flera rökluckor med yttinnehåll av tillsammans minst 1 kvadratmeter; skolande sådan lucka kunna öppnas från trapphusets olika plan samt nedre botten.

§ 14.

Hisschakts väggar och tak skola vara åtminstone brandhårdiga med brandhårdiga och i fals tättslutande dörrar eller luckor, dock att hiss må kunna anordnas i öppet trapphus, så avstängt som i § 12 sägs.

Hissmaskineri skall vara uppställt i rum med åtminstone brandhårdiga väggar, golv och tak samt brandhårdig, självstängande dörr.

I avseende på mindre hiss, vars schakt genombryter endast en mellanbotten, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande efter sakkunnig persons eller myndighets hörande meddela erforderliga bestämmelser utan hinder av vad ovan är stadgat.

Trumma för uppvärmd luft skall vara åtminstone brandhårdig. Jämväl trumma för ventilation skall, så framt den genombryter mer än en mellanbotten, vara åtminstone brandhårdig, och bör, därest sådan trumma genomgår översta bjälklaget, densamma även i fortsättningen genom husets yttertak vara brandhårdig.

§ 15.

Samtliga till förstugor, korridorer och trapphus ledande sovrumsdörrar inom hotell eller pensionat skola vara försedda med mekanisk anordning för självstängning samt med låsinrättning, som tillåter dörren att obehindrat och tätt anslå mot karmens fals. Sådan dörr må icke hava glasfyllning, ej heller må sekundärfönster anordnas i vägg mellan sovrum och förbindelseled, såvida icke trådglas eller annat glas med samma motståndskraft därvid användes.

§ 16.

Rum må ej ens tillfälligtvis under någon förevändning användas till sovrum med mindre det är försett med fönster av storlek om minst 1×0.5 meter. Är fönster avdelat med losholtz eller post, skall avdelad del hålla minst nämnda mått.

Är fönster beläget å sådan höjd från golvet, att man icke utan särskild anordning kan använda fönstret såsom nödutgång, skall erforderlig fast trappförbindelse med golvet finnas.

§ 17.

I korridor, där olika golvhöjder icke kunna undvikas, skall, därest höjdskillnaden icke överstiger 35 centimeter, lutande plan med stigning om högst 1:10 anbringas.

I utrymningsväg må ett ensamt liggande trappsteg ej anordnas.

Trappa i korridor skall tydligt markeras, vara väl belyst och på båda sidor hava säkert fästad ledstång utan fria ändar.

§ 18.

Korridorers, förstugors och trappors fria bredd skall rättas efter det antal personer, som kan tänkas komma att vid eldfara passera desamma, dock att denna bredd ej må utan Kungl. Maj:ts befallningshavandes medgivande sättas under 1.2 meter. Dörr i utrymningsväg må ej hava mindre bredd än 90 centimeter (karmdagermått).

§ 19.

Skjutdörrar få icke anbringas i utrymningsväg.

Roterande svängdörrar må i hotell eller pensionat förekomma, såvida desamma kunna lätt sammanslås eller äro så inrättade, att deras vingar vid en plötslig tillströmning av människor automatiskt hopfällas.

Förstugor, korridorer, trappor, nödbalkonger m. m., som komma till bruk vid byggnads utrymning, må icke efter mörkrets inbrott vara belamrade med res-effekter eller andra hindrande föremål.

Dörrförhängen i hallar, korridorer och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymning, skola vara lätttrörligt uppfästade i stora ringar på glidstång. De få icke nå golvplanet och må ej upphängas så, att de dölja de anslag och anvisningar, varom i denna stadga är föreskrivet.

d. Uppvärmning.**§ 20.**

Eldstad eller rökkanal må icke anbringas på mindre avstånd från trävirke än 25 centimeter. Eldstad må icke inrättas annorstädes än omedelbart invid murad rökkanal. Kamin skall vara uppställd å stadig plåt, vilken bör vara framspringande framför eldstadluckan så mycket, att möjligen utfallande bränsle där uppfångas, och må ej förses med längre plåtrör än som oundgängligen erfordras för förbränningsgasernas direkta införande i den murade rökkanalen.

Åstadkommes rummens uppvärmning genom ledning från värmecentral, skola pannrum och bränslefförråd anordnas i åtminstone brandhärdigt beklädda rum.

Vid eldning i kakelugn skall framför eldstadsöppningen finnas anbragt ett hela öppningen täckande, finmaskigt skyddsgaller; skolande golvet nedanför eldstaden vara åtminstone brandhärdigt beklätt. Kakelugnsinsats med utbyggt bränslemagasin må icke användas.

Invid eldstäder eller skorstenar må lätt antändbara föremål icke anhopas.

Kok- eller värmeapparat, som ej är att betrakta såsom eldstad, skall vid begagnandet vara uppställd på tillräckligt avstånd från brännbara föremål samt i övrigt så handhavas, att fara för eldsvåda ej uppkommer.

Därest eldfarliga oljor eller denaturerad sprit förvaras inom byggnaden, skola för sådant ändamål användas täta, väl tillslutna, av metall förfärdigade kärl.

e. Sotning.**§ 21.**

I stad, köping och eljest å plats, där brandstadgan vunnit tillämpning, gälle beträffande sotning vad i brandstadgan och vederbörande brandordning är föreskrivet.

På landet å ort, där brandstadgan icke tillämpas, skola till efterrättelse för innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat gälla följande bestämmelser.

Sotning skall genom yrkesbildad skorstensfejare på föranstaltande av innehavaren eller föreståndaren verkställas:

för rökgång från spisel minst en gång varannan månad,

för rökgång från annan eldstad minst en gång om året.

Under sotning av rökgång från eldstad inbegripes sotning och rengöring av själva eldstaden, och skola vid sotning av rökgångar dit ledande, till kamin eller järnspisel hörande plåtrör samtidigt av skorstensfejare löstas, rensas och därefter iordningställas ävensom befintliga rökhuvor befrias från sot.

Vid sotning undersöka skorstensfejaren noga, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten eller dylikt finnes felaktighet, som kan innebära eldfara, och åligger det skorstensfejaren i sådant fall att genast därom underrätta innehavaren av eller föreståndaren för hotellet eller pensionatet samt om felets beskaften-

het göra anteckning i den liggare, varom i § 31 stadgas, och där i varje fall skall anmärkas, att sotning verkstälts.

Felaktighet, varom nu är sagt, skall genom innehavarens eller föreståndarens försorg utan dröjsmål avhjälpas.

f. Elektriska anläggningar.

§ 22.

Beträffande elektrisk starkströmsanläggning för belysning, värme och kraft skall iakttagas, att lampor, motorer samt värme- eller andra förbrukningsapparater jämte tillbehör och ledningar så utföras och uppsättas, att de icke medföra fara för antändning, varjämte till efterrättelse skola lända de allmänna föreskrifter beträffande elektriska anläggningars utförande, som äro eller varda meddelade.

g. Belysning.

§ 23.

Till belysning må inom hotell eller pensionat icke användas eldfarliga oljor av första klass, ej heller sprit.

Förutom elektrisk belysning och gasbelysning må i sovrum användas endast hänglampor för olja samt stearinbelysning.

Över hänglampa bör finnas värmefångare av obrännbart material samt vid pass 10 centimeter i tvärmått.

Anläggning för framställning eller förvaring av gas må icke finnas inom byggnad, inrymmande hotell eller pensionat, med mindre de för anläggningen använda lokalerna äro brandsäkert avskilda från de lokaler, som äro tagna i anspråk för hotellet eller pensionatet.

Gasmätare får ej uppställas under trappa. Rörliga gasarmar må ej användas.

§ 24.

Efter mörkrets inbrott skall inom hotell och pensionat i förstugor, korridorer, trappor och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymning, finnas i ofärgat glas tänd reservbelysning av en ljusstyrka, som i varje reservlampa ej må understiga $\frac{3}{4}$ normalljus (motsvarande ett så kallat teaterljus), och skola dessa lampor såvitt möjligt anbringas så, att, sedan reservbelysningen vid mörkrets inträde tänts, man kan från en lampa se ljuset från en annan åt vardera sidan. Där vitt reservljus anbringas, skall vid pass 1.50 meter över golvplanet på tydligt sätt inom fyrkantig 20 millimeter bred ram målas eller på annat sätt anbringas ordet Utgång (Reservutgång) och därunder en pil med spetsen i riktning mot utgången. Leder åt ömse håll utgång, målas eller anbringas på annat sätt inom inramningen ordet Utgångar (Utgång, Reservutgång, Reservutgångar) och därunder på samma linje två pilar, vända med spetsarna från varandra. Anslagsskylten bör hålla minst 400 millimeter i längd och minst 300 millimeter i bredd (höjd), bokstavsskriften 30 millimeter i höjd och pilen (pilarna) 150 (300) millimeter i längd.

Omedelbart invid trappnedgång och utgång till det fria skall vid mörker städse lysa reservljus i rött genomfärgat glas, som tillåter ljus av $\frac{3}{4}$ normal-ljusstyrka att under vanliga förhållanden synas på ett avstånd av 20 meter.

För reservbelysning må användas endast lyktor med stearinljus, rovoljelampor eller elektriska glödlampor. Är reservbelysningen elektrisk, skall för densamma finnas särskild huvudledning, ansluten till byggnadens servisledning; dock må, där särskilda omständigheter därtill föranleda, reservbelysningsanläggningen kunna anslutas till samma huvudledning som annan belysning, därest anslutningen göres genom en eller flera särskilda, enbart för reservbelysningen avsedda grenledningar.

h. Alarmanordning och säkerhetsåtgärder i övrigt.

§ 25.

För eldfaras samtidiga tillkännagivande inom alla delar av hotell eller pensionat skall finnas anordning för klämtning å så kallad enslagsklocka av erforderlig ljudstyrka och med en klang, som skarpt skiljer sig från all annan i byggnaden befintlig signalanordning. Sådan klocka anbringas å varje ställe, där det för ändamålet kräves.

Erfordras flera klockor, skola de vara inbördes förenade genom ledning, så att alla klockorna kunna samtidigt igångsättas. Är alarmanordningen elektrisk, skola de kontakter, förmedelst vilka alarmering framkallas, vara så konstruerade, att klockorna, sedan kontakten tillslagits, oavbrutet signalera, till dess kontakten åter frånsläs. Dessa kontakter skola vara så skyddade, att missbruk förebygges, utan att deras skyndsamma användande vid förefallande behov hindras.

§ 26.

Inom hotell eller pensionat skall i varje våning å plats i omedelbar närhet av envar utav de för utrymning avsedda utgångar eller trappnedgångar finnas en ständigt brukbar, med lock försedd, vattenfylld assurancespruta, rymmande omkring 25 liter, och skall den för assurancesprutan bestämda platsen utmärkas därigenom att å väggen målas eller på annat sätt anbringas ordet Brandredskap.

§ 27.

På den i § 26 angivna plats skall uppställas jämväl övrig till omedelbart bruk i första hand föreskriven eldsläckningsmateriel ävensom anbringas ledning till alarmanordning och till röklucka, och skall genom anslag, målat eller på annat sätt anbragt på väggen, utmärkas, för vilka anordningar och redskap plats där är bestämd.

§ 28.

Inom hotell eller pensionat, där utrymningstrapporna med deras väggar och tak icke äro brandsäkra, skall i varje sovrums, så framt det är beläget högre än i bottenvåningen och saknar nödbalkong, ständigt finnas upphängd och

färdig till användning en till marken räckande livräddningslina, försedd med bromsinrättning och livbälte, allt av lämplig konstruktion.

§ 29.

Genom av Kungl. Maj:ts befallningshavande utfärdat tryckt anslag, avfattat på svenska och, i den mån så provas nödigt, även på tyska, franska och engelska språken, vilket anslag anslås i varje resanderum, skall gäst anmanas att vid inflyttningen utan dröjsmål förskaffa sig säker kännedom om de inom hotellet eller pensionatet befintliga trappnedgångar och andra anordningar för byggnadens utrymmande vid eldfara.

Likaledes skola genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg i enlighet med vid denna stadga fogat formulär tryckas ordningsföreskrifter, upptagande dels vad denna stadga i ordningshänseende innehåller, dels ock de försiktighetsmått, som böra iakttagas vid hanterande av eld och eldfarliga ämnen m. m. Genom vederbörande polismyndighets försorg skola dessa ordningsföreskrifter i erforderligt antal exemplar tillhandahållas innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat med förståndigande att emot skriftligt erkännande utdela dem till varje inom hotellet eller pensionatet anställd person vid befattningens tillträde.

i. Tillsyn å säkerhetsanordningar.

§ 30.

Hotell och pensionat skola minst en gång årligen på förut ej tillkännagiven tid besiktigas av polismyndigheten i orten till utrönande, huruvida de i eller enligt denna avdelning meddelade föreskrifter äro i behörig ordning iakttagna. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas åt det skick, vari dörrars mekaniska stängningsanordning, alarmanordning, inom byggnaden använd reservbelysning och eldsläckningsmateriel samt livräddningslinor befinna sig. Där så provas nödigt, må polismyndigheten vid dylik besiktning anlita biträde av sakkunnig person.

Ersättning för resa, om sådan för besiktningen erfordras, utgår med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande och betalas av hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare, vilken jämväl har att enligt samma myndighets bestämmande gälda gottgörelse, där sådan kommer i fråga, för biträde av sakkunnig, varom nyss är sagt.

Särskild besiktning å elektriska ljus-, kraft- och alarmledningar med tillhörande anordningar inom hotell och pensionat skall på innehavarens eller föreståndarens föranstaltande en gång vart år verkställas av sakkunnig, opartisk person, och skall intyg anskaffas såväl om den verkställda besiktningen som därom, att anmärkta bristfälligheter avhjälpes inom åtta dagar efter besiktningen.

Om besiktnings verkställande och vad därvid anmärkts har förrättningsman att göra anteckning uti den i § 31 föreskrivna liggare.

§ 31.

Inom hotell och pensionat skall enligt vid denna stadga fogat formulär föras en av Kungl. Maj:ts befallningshavande anskaffad liggare för anteckning om de i §§ 21 och 30 föreskrivna sotningar och besiktningar.

Denna liggare, som skall hållas för en var tillgänglig, skall genom polismyndighetens i orten försorg en gång årligen uppvisas för Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därom tecknar bevis i liggaren.

Anmälan angående försummad efterlevnad av de säkerhetsföreskrifter, som i eller enligt denna avdelning äro givna för hotell och pensionat, må göras hos Kungl. Maj:ts befallningshavande, och skola därvid uppgivas de skäl och bevis, som för styrkande av anmälan befogenhet må förefinnas, ävensom anmälarens namn, titel eller yrke samt postadress.

j. Om vissa undantag från i denna avdelning meddelade bestämmelser.

§ 32.

Vad här ovan i § 9, § 10 andra och tredje styckena, § 11, § 12 första stycket samt §§ 13, 14, 15, 17, 24, 25 och 27 stadgas skall icke äga tillämpning å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst sexton gäster och innehåller högst åtta därför avsedda rum. I fråga om hotell eller pensionat, varom nu är sagt, har Kungl. Maj:ts befallningshavande att, oberoende av förenämnda stadganden, med ledning av förslag, varom i § 2 mom. 2 förmäles, föreskriva vidtagande av de åtgärder, som till skydd mot eldfara kunna anses erforderliga.

§ 33.

1. I fråga om byggnad, vari den 1 januari 1933 redan drives hotell- eller pensionatrörelse, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande medgiva sådan eftergift från de i § 7 meddelade bestämmelserna, som i varje särskilt fall kan finnas erforderlig för att icke oskäligen kostnader skola åsamkas rörelsens innehavare, dock endast såvitt genom eftergiften påtaglig fara för människoliv icke uppstår.

2. Från de i denna avdelning i övrigt meddelade föreskrifter må Kungl. Maj:ts befallningshavande efter sakkunnig persons eller myndighets hörande medgiva jämkning eller eftergift, under förutsättning att betryggande skydd mot eldfara icke åsidosättes och att sådan jämkning eller eftergift icke strider mot gällande byggnadsförfattningar.

Avdelning IV.

Allmänna bestämmelser.

§ 38.

Driver någon hotell- eller pensionatrörelse utan att hava därtill erhållit behörigt tillstånd, där sådant enligt denna stadga erfordras, straffes med dagsböter, dock ej under fem.

Uraktlåtes anmälan, varom i § 4 sägs, vare straffet böter från och med fem till och med trehundra kronor.

§ 39.

Den, som utan att därtill hava erhållit behörigt medgivande, flyttar av honom med vederbörligt tillstånd bedriven hotell- eller pensionatrörelse till annan lägenhet, straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

§ 40.

1. Upplåtes inom hotell eller pensionat till resande eller annan mot eller utan betalning rum eller nattläger i strid mot bestämmelserna i § 8 första stycket och § 16, straffes innehavaren eller föreståndaren med dagsböter.

2. Hållas ej de i § 19 tredje stycket avsedda utrymmen fria, på sätt där är stadgat, eller förvaras lätt antändbart ämne å plats, där förvaring av sådant ämne enligt § 8 andra stycket är förbjuden,

eller iakttages ej vad i § 20, § 21 tredje och sjätte styckena samt §§ 22, 23 och 24 är föreskrivet,

eller varda föreskrivna brand- eller livräddningsredskap eller mekaniska anordningar för dörrars självstängning eller för alarmering icke vidmakthållna eller därutinnan anmärkta brister icke avhjälpta inom åtta dagar från det tillsägelse därom givits av vederbörande besiktningsman eller polismyndighet,

straffes innehavaren eller föreståndaren med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

3. Därest det på grund av åtagande eller annorledes ankommer på ägare av fastighet, vari hotell eller pensionat är inrymt, att helt eller delvis ansvara för iakttagandet av i mom. 2 andra stycket avsedda föreskrifter eller vidmakthållandet eller reparandet av förberörda redskap samt stängnings- och alarmeringsanordningar, skall fastighetsägaren vid försummelse härutinnan vara underkastad det ansvar, som eljest enligt mom. 2 är stadgat för hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare.

§ 41.

Uraktlåter innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat att fullgöra skyldighet, som enligt avdelning III i denna stadga åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

§ 42.

Resande, som vid meddelande av uppgift, varom i avdelning III i denna stadga sägs, mot bättre vetande lämnar oriktig sådan uppgift, straffes, där ej jämlikt allmän lag eller särskild författning eljest ansvar därå följer, med dagsböter.

Denna kungörelse skall träda i kraft den 1 januari 1933.

Genom kungörelsen upphäves andra stycket sista punkten i övergångsbestämmelserna till stadgan.

Innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, vilket den 1 januari 1933 är i drift och ej är sådant, som i § 4 avses, har, så framt han vill fortsätta rörelsen, att hos Kungl. Maj:ts befallningshavande styrka:

dels inom utgången av år 1933 att han, i den mån sådant jämlikt stadgan eller Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut honom åligger, infört de anordningar, varom stadgas i §§ 15—17 samt 23—28,

dels ock inom utgången av år 1937, med företeende av de i § 2 mom. 1 b) och c) föreskrivna handlingar, att hotellet eller pensionatet är i allt inrättat enligt de i stadgan eller i överensstämmelse därmed meddelade föreskrifter.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

**Förslagets
tillkomst.**

Genom kungl. proposition, nr 80, till 1917 års riksdag inhämtades riksdagens yttrande över förslaget till den gällande stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse. På hemställan av lagutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 50 uttalade riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 170, med avseende å föreskrifterna i avdelning II av förslaget bland annat:

Då dessa föreskrifter äro särdeles minutiösa och av huvudsakligen teknisk natur, har riksdagen icke kunnat granska dem i deras enskildheter. I stort sett synas de emellertid, åtminstone såvitt angår redan befintliga hotell och pensionat, vara över hövan betungande, och riksdagen håller före, att de i åtskilligt böra kunna begränsas, utan att dock riksdagen är i tillfälle angiva, i vilka särskilda hänseenden en dylik begränsning lämpligen bör vidtagas. Riksdagen utgår emellertid ifrån att bestämmelserna i förevarande avdelning komma att av Eders Kungl. Maj:t underkastas förnyad omprövning i detalj och att därvid tillses, att de krav, som i förevarande hänseende komma att uppställas, hållas inom skäliga och rimliga gränser.

Därvid vill riksdagen särskilt ifrågasätta, huruvida icke generella detaljerade bestämmelser av den natur, som i förslaget upptagits, lämpligen böra meddelas allenast då fråga är om nybyggnader eller större ombyggnader, så att byggnadsplanen kan från början uppgöras med iakttagande av nämnda bestämmelser. Beträffande däremot redan befintliga, i överensstämmelse med hittills gällande föreskrifter uppförda byggnader torde dessa vara av den skiftande beskaffenhet och konstruktion, att en föreskrift om deras ändring till full överensstämmelse med vad som må finnas lämpligt och nödigt i fråga om ny- eller ombyggnad, skulle för ägaren verka oskäligt betungande och i många fall te sig som ekonomiskt omöjligt att efterkomma. Visserligen har Eders Kungl. Maj:t i fråga om äldre byggnader dels öppnat möjlighet i vissa fall till undantag från stadgans regelmässiga bestämmelser (§§ 32 och 33), dels föreslagit en viss, någorlunda lång övergångstid, men detta lär icke vara tillräckligt för tillgodoseende av de av bestämmelserna berörda näringsidkarnas intressen. Emellertid är uppenbart, att åtskilliga gamla byggnader, som nu brukas såsom hotell och pensionat, behöva undergå understundom ganska omfattande förändringar för att tillgodose mycket måttliga anspråk på säkerhet mot brandfara, men generella regler därför lära icke kunna föreskrivas. Riksdagen ifråga-

sätter därför, att i fråga om dem saken ordnas på det sätt, att åt någon myndighet, exempelvis Konungens befallningshavande, anförtros att, med biträde av sakkunnig person, i varje särskilt fall meddela föreskrifter, i vilken omfattning och på vad sätt en dylik byggnad bör undergå omändring i ändamål att nödigt skydd mot eldfara må beredas där boende personer. Vid meddelande av dylika föreskrifter bör hänsyn visserligen tagas i första hand till angelägenheten av att berörda ändamål vinnes, men därjämte ock till förmågan hos det företag, som kommer att drabbas av föreskrifterna, att bära de med desammas efterföljande förenade utgifterna.

I anledning av de utav riksdagen uttalade farhågorna tillsattes i stadgan före dess utfärdande en bestämmelse i § 33 att, därest i fråga om redan befintliga hotell- och pensionatbyggnader tillämpning i alla delar av de i avdelning II meddelade bestämmelser befunnes skola medföra oskäligen kostnader, Kungl. Maj:ts befallningshavande ägde på särskild därom gjord framställning att efter sakkunnig persons eller myndighet hörande besluta, om och i vad mån eftergift från bestämmelserna finge äga rum.

I fråga om övergångstiden innehöll det för riksdagen framlagda förslaget och i överensstämmelse därmed även stadgan i sin ursprungliga lydelse bland annat den bestämmelsen, att det ålåg innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, som vore i drift den 1 januari 1918, att inom utgången av år 1922 styrka, att hotellet eller pensionatet vore inrättat enligt meddelade bestämmelser. Genom särskilda kungörelser har övergångstiden sedermera ytterligare utsträckts, senast genom kungörelse den 31 oktober 1930 till utgången av år 1932.

Efter uppdrag av Kungl. Maj:t avgav byggnadsstyrelsen den 25 november 1926 yttrande om och i vad mån hotell eller pensionat, vilket redan den 1 januari 1918 varit i drift, borde jämväl efter år 1927 undantagas från tillämpning av bestämmelserna i avdelning II av stadgan. Sedan byggnadsstyrelsens förslag remitterats till särskilda myndigheter och korporationer för avgivande av utlåtande, har detsamma varit föremål för bearbetning inom kommunikationsdepartementet, därvid inom byggnadsstyrelsen befintlig sakkunskap anlitats.

I stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse förstås med sådan rörelse verksamhet, som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad, och med hotell eller pensionat byggnad eller lägenhet, som användes för drivande av sådan rörelse. Gästgiveri är i allmänhet undantaget från stadgans tillämpning. Föreskrifterna i stadgan till skydd mot eldfara äro i regel icke heller tillämpliga, därest för drivande av hotell- eller pensionatrörelse användes byggnad eller lägenhet, som innehåller högst 4 för gästers härbärgerande avsedda rum och icke är avsedd för mottagande samtidigt av flera gäster än åtta.

Stadgans innehåll är ordnat i fyra avdelningar jämte bestämmelser om stadgans ikraftträdande.

Det nu framlagda förslaget avser att giva avdelning II samt §§ 38—42 i avdelning IV av stadgan ändrad lydelse.

**Förslagets
innehåll.**

Avdelning II innehåller, som redan antytts, föreskrifter avseende skydd mot eldfara. Avdelningen inledes med en brandteknisk klassindelning i form av förklaringar av de i stadgan förekommande beteckningarna brandsäker, brandhärdig, brandhärdig beklädnad, flamskyddad och flamskyddande beklädnad. Enligt förslaget, § 7, må hotell eller pensionat inrättas i vilken våning som helst i byggnad, vars ytterväggar och bärande konstruktioner äro brandsäkra, vars mellanbottnar och innerväggar äro åtminstone brandhårdiga samt vars för utrymning avsedda trappor, därest de utförts av furu eller annat löst träslag, på undersidan äro åtminstone brandhårdigt beklädda. I annan byggnad, och alltså i trähus, må enligt samma paragraf hotell eller pensionat inrättas i bottenvåning eller våning en trappa upp, under förutsättning att byggnaden ej är uppförd till större höjd än två våningar utöver källarvåning och vinden ej till mer än högst en tredjedel är inredd. Dessa bestämmelser innefatta i det avseendet en mildring i förhållande till stadgans nuvarande lydelse, att enligt denna väggar och tak i samtliga inom hotell eller pensionat till sovrum upplåtna lägenheter, i de därstädes anordnade korridorer, i förstugor och i de för byggnadens utrymning avsedda trappor skola till sitt byggnadssätt vara åtminstone brandhårdiga. Å andra sidan innebär förslaget en skärpning därutinnan, att stadgan med sin nuvarande lydelse föreskriver beträffande hotell eller pensionat, som inrymts i byggnad med ytterväggar helt eller delvis av trä, att i dessa hotell och pensionat icke må såsom sovplats användas rum, beläget högre upp än i tredje våningen, bottenvåning men ej källar- eller souterrainvåning därvid medräknad. Vid bedömande av den sakliga innebörden av att enligt förslaget ej som förut för hotell eller pensionat får användas tredje våningen i trähus bör uppmärksammas byggnadsstadgan den 20 november 1931 3 kap. 16 § 2 mom., enligt vilket lagrum vid uppgörande av stadsplanebestämmelser för byggnadskvarter bör bland annat iakttagas, att byggnad av trä, som avses skola inrymma bonings- eller arbetsrum, icke må uppföras med flera än två våningar, dock att, när särskilda skäl föreligga, vinden därjämte må med viss begränsning inredas i den utsträckning, som prövas lämplig.

I de särskilda paragraferna i avdelning II av stadgan finnas detaljerade föreskrifter rörande byggnads inrättande till hotell eller pensionat. Dessa föreskrifter äro på ett flertal punkter mindre stränga än de stadgan med sin nuvarande lydelse innehåller.

Liksom enligt den nuvarande skall enligt den föreslagna lydelsen vissa föreskrifter i avdelningen icke äga tillämpning å hotell eller pensionat under viss storlek. Gränsen i detta hänseende är enligt förslaget, § 32, bestämd så, att bestämmelserna ej skola äga tillämpning å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst sexton gäster och innehåller högst åtta därför avsedda rum.

I avdelning IV, som enligt sin rubrik innehåller allmänna bestämmelser, ha vidtagits vissa ändringar, genom vilka de däri förekommande bötesbestämmelserna avpassats efter dagsbotssystemet samt vissa paragrafhänvisningar änd-

rats till överensstämmelse med den föreslagna lydelsen av stadgans avdelning II.

Den föreslagna kungörelsen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1933. Innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, vilket den 1 januari 1933 är i drift och är av den beskaffenhet att bestämmelserna i avdelning II äro tillämpliga på detsamma, har, såframt han vill fortsätta rörelsen, att hos Kungl. Maj:ts befallningshavande styrka, *dels* inom utgången av år 1933 att han, i den mån sådant jämlikt stadgan eller Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut åligger honom, infört de anordningar, varom stadgas i vissa angivna paragrafer i avdelning II, *dels ock* inom utgången av år 1937 att hotellet eller pensionatet är i allt inrättat enligt de i stadgan eller i överensstämmelse därmed meddelade föreskrifter. Att märka är också, att enligt § 33 i fråga om byggnad, vari den 1 januari 1933 redan drives hotell- eller pensionatrörelse, Kungl. Maj:ts befallningshavande äger medgiva sådan eftergift från de ovan återgivna bestämmelserna i § 7, som i varje särskilt fall kan finnas erforderlig för att icke oskäligen kostnader skola åsamkas rörelsens innehavare, dock endast såvitt genom eftergiften påtaglig fara för människoliv icke uppstår. Från de i avdelningen II i övrigt meddelade föreskrifterna må enligt samma paragraf Kungl. Maj:ts befallningshavande efter sakkunnig persons eller myndighets hörande medgiva jämkning eller eftergift, under förutsättning att betryggande skydd mot eldfara icke åsidosättes och att sådan jämkning eller eftergift icke strider mot gällande byggnadsförfattningar.

Det förevarande förslaget till ändrad lydelse av vissa delar av stadgan angående hotell- och pensionatrörelse förtjänar enligt utskottets mening i sina huvuddrag företräde framför motsvarande delar av stadgan i deras nuvarande lydelse. I sitt ovan återgivna yttrande över förslaget till den nuvarande stadgan angående hotell- och pensionatrörelse uttalade 1917 års riksdag, att föreskrifterna i avdelning II av stadgan i stort sett syntes, åtminstone såvitt anginge redan befintliga hotell och pensionat, vara över hövan betungande. Genom den verkställda omarbetningen har emellertid stadgan i flera delar gjorts lättare att efterleva. I många avseenden äro nämligen stadgans bestämmelser enligt förslaget mindre stränga än enligt den nuvarande lydelsen. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna av den utsträckning, i vilken enligt förslaget brandhärdig beklädnad skall komma till användning, synes det utskottet emellertid önskvärt, att Kungl. Maj:t ville ånyo taga under övervägande, huruvida det är erforderligt att uppställa krav på skydd genom brandhärdig beklädnad i så vidsträckt omfattning som förslaget angiver eller om det icke, efter beräkning av eldfarans sannolika beskaffenhet, skulle i flera fall än enligt propositionen kunna anses vara tillräckligt, att föreskrifter meddelas om användning av endast flamskyddande beklädnad. Enligt utskottets mening har dock i stort sett genom förslaget tillgodosetts det av 1917 års riksdag uttalade önskemålet, att de i stadgan uppställda kraven måtte hållas inom skäligen och rimliga gränser. Utskottet utgår ifrån att, i den mån tekniska framsteg på brandskyddsområdet i framtiden göras, dessa komma att vederbörligen beaktas. Beträf-

Utskottet.

*Förslagets
allmänna
läggning
och anord-
ning.*

fande förslaget's allmänna läggning och anordning har utskottet i övrigt intet att erinra.

*Särskilda
stadganden
i förslaget.*

§ 11.

Beträffande vissa av de särskilda stadgandena i förslaget tillåter sig utskottet framställa följande erinringar.

Enligt nuvarande lydelse av § 11 skall hotell eller pensionat hava minst två genomgående, av varandra fullt oberoende trappor från högst belägna våningen till nedra botten med därifrån till det fria ledande utgångar. Enligt förslaget finnes icke någon motsvarande föreskrift angående tvåvåningshus. I förslaget's § 11 stadgas i nu ifrågavarande avseende allenast, att sovrum, belägna i våning två trappor upp eller högre, skola vara belägna vid korridor mellan två utrymningstrappor. Då särskilda förhållanden sådant påkalla, må Kungl. Maj:ts befallningshavande, därest nödbalkong anordnas, medgiva jämkning i fråga om kravet på tillgång till två utrymningstrappor.

Till motivering av den förändring, som förslaget innefattar i detta avseende, har föredragande departementschefen anført, att det icke torde vara erforderligt att kräva två trappor, då sovrummen icke vore belägna högre upp än i andra våningen. Departementschefen hade därför ansett det vara tillräckligt med en föreskrift, att sovrum, belägna två trappor upp eller högre, skulle hava förbindelse med två utrymningstrappor. Byggnadsstyrelsen har däremot, såsom framgår av propositionen, i sitt förut omtalade yttrande uttalat sig för bibehållande av en föreskrift om två trappor i tvåvåningshus.

Med hänsyn därtill, att såsom erfarenheten givit vid handen, i händelse av eldsvåda i tvåvåningsbyggnad, försedd med allenast en utrymningstrappa, risken för de i byggnaden boende kan vara mycket stor, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka en så långt gående mildring av bestämmelserna i förevarande avseende som den förslaget innebär. Enligt utskottets mening bör därför det nu uppställda kravet på två utrymningstrappor bibehållas jämväl för tvåvåningshus. Vid bedömandet av den ekonomiska börda, som därigenom åläggas innehavare av hotell eller pensionat, är att märka, att den ifrågavarande paragrafen icke är tillämplig å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst sexton gäster och innehåller högst åtta därför avsedda rum, samt att säkerligen i de flesta hotell och pensionat av sådan storlek, att de falla under bestämmelsen, av hänsyn till bekvämlighet och ordning anordnats mer än en trappa. För att emellertid undvika att över hövan betunga vederbörande hotell- eller pensionatinnehavare torde den i den föreslagna § 11 å Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelade befogenheten att, därest nödbalkong anordnas, eftergiva kravet på tillgång till två utrymningstrappor böra utsträckas till att avse även tvåvåningshus.

§ 21.

I förslaget's § 21 föreskrives bland annat, att beträffande hotell eller pensionat på landet å ort, där brandstadgan icke tillämpas, sotning skall genom yrkesbildad skorstensfejare på föranstaltande av innehavaren eller föreståndaren verkställas för rökgång från spisel minst en gång varannan månad och för rökgång från annan eldstad minst en gång om året. Utskottet hemställer, att detta stadgande måtte avfattas så, att därav ej uppstår hinder för innehava-

ren eller föreståndaren att för sotning anlita vem han önskar, såvida denne är fullt yrkeskunnig.

Enligt § 28 skall inom hotell eller pensionat, där utrymningstrapporna med deras väggar och tak icke äro brandsäkra, i varje sovrum, såframt det är beläget högre än i bottenvåningen och saknar nödbalkong, ständigt finnas upphängd och färdig till användning en till marken räckande livräddningslina, försedd med bromsinrättning och livbälte, allt av lämplig konstruktion. Utskottet tillåter sig med avseende å detta stadgande hemställa om överbäggande, huruvida icke föreskriften om livräddningslina kunde beträffande orter å landsbygden, inom vilka icke finnes ordnat brandväsen, göras åtminstone i viss utsträckning tillämplig jämväl å hotell och pensionat, där utrymningstrapporna med väggar och tak äro brandsäkra.

§ 28.

I § 32 stadgas, att vissa bestämmelser i avdelning II av stadgan icke skola äga tillämpning å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbärgera högst sexton gäster och innehåller högst åtta därför avsedda rum. Enligt utskottets mening bör det tagas under överbäggande, huruvida icke i paragrafen borde, i överensstämmelse med vad fallet är i § 4, begagnas ordalag, av vilka tydligt framginge, att de angivna maximiantalen av gäster och rum hade avseende å förhållandena inom samma byggnad eller lägenhet.

§ 32.

Resande, som vid meddelande av uppgift, varom sägs i stadgans avdelning III, handlande om kontroll över resande, mot bättre vetande lämnar oriktig sådan uppgift, skall enligt § 42, där ej jämlikt allmän lag eller särskild författning eljest ansvar därå följer, bestraffas med dagsböter. De förseelser, om vilka denna paragraf handlar, synas utskottet icke i alla fall vara av så svårartad natur, att dylikt straff bör stadgas för dem. Utskottet anser sig därför böra hemställa, att Kungl. Maj:t ville taga under överbäggande, huruvida icke dessa förseelser åtminstone i vissa fall skulle kunna behandlas såsom ordningsförseelser, vilka må umgällas med omedelbart i penningar ådömda böter.

§ 42.

Såsom framgår av den ovan i detta utlåtande, s. 15, lämnade redogörelsen för förslaget innehåll, upptager förslaget vissa bestämmelser om övergångstid beträffande hotell och pensionat, vilka den 1 januari 1933 äro i drift. Inom utskottet har ifrågasatts, huruvida icke övergångstiden tillmätts väl knappt. I betraktande av att förslaget i väsentliga delar innebär en mildring av bestämmelser, som utfärdats redan år 1917, har utskottet dock ansett sig icke böra förorda någon ändring av övergångsbestämmelserna. Utskottet förutsätter emellertid, att vid stadgandenas tillämpning på redan befintliga hotell och pensionat vederbörande myndigheter begagna de i förslaget inrymda möjligheterna att taga hänsyn till företagens ekonomiska bärkraft.

*De föreslag-
na bestäm-
melsernas
tillämpning
å redan be-
fintliga
hotell och
pensionat.*

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att vid granskning av det vid ifrågavarande proposition fogade förslaget till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionat rörelse riksdagen

ej funnit skäl att mot detsamma göra andra erinringar än utskottet i detta utlåtande upptagit.

Stockholm den 26 april 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, Sigfrid Hansson**, *von Geijer, Österström**, *Frändén, Tamm, Norman* och *Olof Carlsson*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar*, *Andersson* i Rasjön, *Aronson**, *Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Nyland, *Gardell* i Gans, *Ljung* och *Isacsson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Norman, Magnusson* i Kalmar, *Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Nyland och *Isacsson*, som anført:

Med hänsyn till den eldfara, som kan uppstå genom bristande sotning av centraluppvärmningsanläggning, hemställa vi,

att riksdagen måtte uttala — förutom vad andra lagutskottet i sitt utlåtande upptagit — jämväl, att i § 21 enligt riksdagens mening bör intagas föreskrift om att sotning av anläggning för centraluppvärmning skall ske minst fyra gånger om året.

2) av herrar *Frändén* och *Andersson* i Rasjön, som ansett att sista stycket i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Såsom framgår av den ovan i detta utlåtande, s. 15, lämnade redogörelsen för förslaget innehåll, upptager förslaget vissa bestämmelser om övergångstid beträffande hotell och pensionat, vilka den 1 januari 1933 äro i drift. Inom utskottet har ifrågasatts, huruvida icke övergångstiden, 5 år, tillmätts väl knapp. I betraktande av de betydande kostnader, som ägare av äldre hotell och pensionat kunna komma att åsamkas för att i allt inrätta de för rörelsen använda byggnaderna i enlighet med stadgan, anser utskottet i likhet med byggnadsstyrelsen en övergångstid av 10 år vara motiverad. Utskottet förutsätter därjämte, att vid stadgandenas tillämpning på redan befintliga hotell och pensionat vederbörande myndigheter begagna de i förslaget inrymda möjligheterna att taga hänsyn till företagens ekonomiska bärkraft.»